

HAC HATIRALARI VE FIKRALARINDA MİZAH UNSURLARI

Dr. Doğan KAYA*

Hac, hür, akıl-baliğ olan her Müslüman'a farzdır. Müslümanları, diğer dinlere mensup olanlardan ayıran önemli bir ibadet olan Hacc'ın sözlük anlamı "saygı duyulan makamlar ziyaret etmek"tir. Hac ibadeti, farklı coğrafyalardan, farklı ırklardan inananların bir yumak olup Yaradan'a yöneldiği, duaların, yakarışların, doğruluğa, gerçek insan olmaya yönelikleri faziletli bir ibadettir. Hacca gidişin anlamını idrak etmek ve haccın gayesinden haberdar olmak gerekir. Hac ibadeti ile birlikte kötülükler terk edilir, riyaya, husumete, gıybet, kötü niyete, bühtana nihayet verilir. Allah'ın emirlerine ve yasaklarına uyararak, Allah'ın istediği insan olma yolunda mesafe alır. Kul, verdiği sağlık ve nimetler için Rabb'ine daha fazla yaklaşır, şükreder. Artık imanı kat kat kuvvet kazanmış olan hacıya şeytanın vesvesesi müessir olmaz.

Hac ibadeti, birkaç yönden zorlukları ihtiva eden bir ibadettir. Önce hacı adayının sağlık ve maddî durumunun yerinde olması gerekir. Asıl yorgunluk ise, Arafat'ta, Müzdelife'de ve şeytan taşlama sırasında olur. İnsanlar bir-iki saatlik uyku ile üç gün boyunca enerji tüketir ve güçsüz kalır. İnsanlar bu eziyet ve yorgunluklarla sağlıklarının değerini, mal ve servetin geçici olduğunu öğrenir; hayatımızda çok çok değer ifade eden ana, baba ve evladın geri planda kaldığını idrak eder.

Meseleye haccın rükünlerini yerine getirebilme çerçevesinden baktığımızda, aklımıza şu sorular gelmektedir: Hac konusunda ne kadar bilgiliyiz, ne kadar şuurluyuz? Acaba bu ibadeti ne derece hakkıyla yerine getirebiliyoruz. Gerek ibadet sırasında, gerekse Hac ziyaretinden sonra hacı layıkıyla yaşayabiliyor muyuz? Saflıklarımızın ve inancımızın boyutları nereye kadar uzanmaktadır? Bu soruları irdelerken biz, meseleye hac fıkraları ve hatıraları açısından bakacağız. Dinlerken veya okurken gülüp geçtiğimiz fıkralar aslında gerçeklere mizah penceresinden ayna tutan ürünlerdir.

Biz on beş- on altı yıl içinde toplayabildiğimiz 42 adet örnekten hareketlere Hac ibadeti konusuna insanımızın konumunu belirlemeye çalıştık. Elimizdeki malzemeleri yedi ana başlık altında topladık. Bunlar;

- A. Hac öncesine ait fıkralar ve hatıralar,
- B. Mekke'de iken cereyan eden fıkralar ve hatıralar,
- C. Tavafla ilgili fıkralar ve hatıralar,
- D. Şeytan taşlamayla ilgili fıkralar ve hatıralar,
- E. Ravza-yı Mutahhara ile ilgili fıkralar ve hatıralar,
- F. Hac dönüşüyle ilgili fıkralar ve hatıralar,

* *Mizah Sempozyumu*, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, 13-15 Mayıs 2016- Bildiri

G. Hacı yaşayabilmeye ilgili fıkralar ve hatıralardır.

Bunları şöyle irdeleyebiliriz:

A. Hac öncesine ait fıkralar ve hatıralar:

İmanı zengin her Müslüman Hacca gitmeyi murat eder, ama nasip olur veya olmaz. Sağlığı ve maddi durumu yerinde olan birisinin İslâm'ın beş şartından birisi olan Hacca gitmeyi arzu etmemesi iman zayıflığındandır.¹ İslâmiyet'in meseleye bakışı bu şekildedir. Hal böyleyken toplumda hacca gitmekten imtina eden kişilerin olduğu da malumdur. Bazıları inanç zayıflığından veya kendini hac için hazır hissedememekten dolayı hacca gitmek konusuna mesafeli dururlar. Kişilerin bilhassa Orta Anadolu'da ve Doğu Anadolu bölgesinde hacca gitmek istememesi yadırganacak, ayıplanacak ve hatta alay edilecek bir durumdur. İşte, elimizdeki üç fıkra bunun tezahürü olarak ortaya çıkmıştır.

1. *Arzu etmemesine rağmen yaşlı bir Terekeme'yi, oğlu Hacca kayıt ettirir. Aslında, Terekeme'nin Hacca gitmeye pek gönlü yoktur. Gün olur, hacı adaylarını uğurlama vakti gelir. Oğlu, hanımı, torunları, gelini ve yakınları sarılıp hüngür hüngür ağlarlar. Hacca gönülsüz olan ve bunu kendisinden ayrıldıkları için ağladıklarına hükmeden Terekeme yine de bir ümitle;*

-Aye! Koyun getmim, koyun getmim, der.

2. *Ahmet adında bir Terekeme'nin çocukları, babalarını Hacca göndermek isterler. Yolcu etme vakti gelir. Terekeme'yi otobüse götürmek isterlerken baştan beri gitmeye gönlü razı olmayan Ahmet başlar yalvarmaya;*

-Men mala mı bahmuram, goyuna mı? Ahır mı süpürmürem a balalarım! Niye meni hacca yolluyursunuz?²

3. *Sivas'ın eski kabadaylarından birisi gün gelmiş hacca gider. Hacdan döndükten sonra arkadaşlarından birisi ile baş başa kalınca ona da hacca gitmesini tavsiye eder.*

-O mübarek yere doyum olmuyor. Yaşın geçiyor, durumun da iyi. Artık şu haccına gitsen iyi olur, der.

O da:

-Bir iki pis işim kaldı, benim de aklımda, der.

B. Mekke'de iken cereyan eden fıkralar ve hatıralar:

Hacca giden Türk hacı adaylarının içinde kırsal kesime mensup olanların sayısı azımsanmayacak derecede fazladır. Hac önemli bir ibadettir. Dolayısıyla bu insanların pek çoğu teknolojiden ve gelişmelerden bihaberdir. Bunlara saflıklar, cahillikler ve şuursuzluklar da eklenince ortaya komiklikler

¹ <http://www.sorularlaislamiyet.com/article/9989/hac-ibadeti.html>

² Abbas Gökçe-A. Mecit Doğru, *Gül Gülebilirsen*, Ankara, 1992, s. 39.

çıkabilmektedir. Ayrıca hacı adaylarının inançlarında ne derece samimi oldukları da burada tezahür edebilmektedir. Farklı coğrafya olmaları farklı dillerde insanlarla bir arada olmalarına bağlı olarak birtakım problemler de yine bu ortamda vuku bulmaktadır.

4. Zengin fakat teknolojiyle pek tanışmamış olan hacı, Mekke'de modern bir lavaboda abdest alırken, elini musluğa uzatır. O sırada musluk akmaya başlar. Elini geriye çekince su kesilir. Bunu iki-üç kere yapınca kendinde bir keramet hâsıl olduğuna inanır.

-Yâ Resulullah! Ümmet gör ümmet, der.

5. Kافلة başkanı hacılara ertesi günü Mekke'den Medine'ye gideceklerini, buna hazırlık yapmalarını söyler. Uzun süredir memleketinden ayrı kalan ve torun hasreti burnunda tüten ve bir an önce evine dönme muradında olan hacı;

-Bu da nereden çıktı yahu? İş komayıp çıkarıyorsunuz, der.

6. Mekke'de hacıya sorarlar;

-Tebih alacak mısın?

-Ya biz buraya ne diye geldik, der.

7. Bir hacı tavafını yaptıktan sonra, huşu ile kendinden geçer. Öyleki;

-Ya Rabbi! Benim canımı bu mübarek topraklarda al, der.

O sırada vücudunda bir titreme, terleme, bulantı, baş dönmesi olur. Birdenbire ölüm korkusuna kapılan hacı bunu görünce;

-Ya Rabbi! Durup dururken şimdi başımıza bir iş çıkarma, der.

8. Türkiye'den birisi, Hac'daki yakınına telefon açar ve Mekke'de kaldıkları yerin neresi olduğunu sorar.

-Neredesiniz?

Hacı cevap verir:

-Şeytan'a yakınız.

9. Azerbaycan Türk'ü Hac dolayısıyla Mekke'de iken bir Arap'la kavga eder. Ağzına gelen küfürleri savurur. Arap da ona yine küfürle cevap verir. Bu küfürleşme karşılıklı devam ederken Azerbaycanlı sonunda der ki:

-Aye buna bak! Men ona söyürem o mene Kur'an ohuyur.

10. Mekke'de öne çıkan problemlerden birisi de tuvalet problemidir. Tuvalet sayısının çok olmasına rağmen ihtiyaç uyanların çokluğundan önlerinde on beşer, yirmişer insanların oluşturduğu sıralar oluştu.

Türk hacılarından birisi midesini bozar ve ishal olur. Apar-topar kendisini tuvalete zor yetiştirir. Ne var ki tuvaletin önünde bir hayli kalabalık vardır. Onlara ilinin döndüğünce meramını anlatır, rızalarını alır ve öne geçer. Acele acele kapıya vurur;

Biraz acele eder misin/ İshalim, daha fazla tutamıyorum,

diyerek içeridekinin bir an önce dışarı çıkmasını rica eder. Tesadüf bu ya içerideki de Türk'tür. Dışarıdakine cevap verir:

-Dua et ishalsin, dua et ishalsin!..

11. Hacı'nın birisi ibadet sırasında devamlı çalışan klimalardan dolayı yüz felci olmuş, ağzı yüzü kaymış. Tabi canı sıkılmış. Etrafındakiler onu;

-Canını sıkma! Bu geçicidir, Bir aya kadar geçer.

Hacı:

-Ben de biliyorum bunun geçici olduğunu. Benim sıkıntım şimdi memlekete vardığımda "Günahlarından dolayı çırpılmış da gelmiş derler." ona üzülüyorum, der.

12. Hacda ihrama girmek önem ve hassasiyet ister. Hatta bu, yaşlı olanlar için başlı başına bir problemdir. Sivaslı yaşlı bir hacı bir türlü ihrama bürünemez ve ihram çıplak vücuda örtüldüğünden hacı beceremez ve avret yerlerini tam gizleyemez. Bu birkaç kere başına gelince sonunda dayanamaz ve

-Allah'ım bu ihram belâsından ne zaman kurtulacağız, der.³

13. Bir hacı ihrama girer, ancak başındaki takkeyi çıkarmaz. Grup başkanı olan imam ve kabile başkanı olan müftü, ihrama girilirken takke, çorap ve kiletun vücutta olmaması gerektiğini söyleyip takkeyi çıkarması hususunda ikaz ederlerse de hacıya, bir türlü söz geçiremezler. Bunu, orada bulunan hacının hanımına söylerler. Hanımı;

-Çıkar onu başından, diye kocasına kızar. Hacı bunun üzerine süklüm-büklüm olur ve

-Peki hanım, deyip takkesini kuşağına sıkıştırır.⁴

C. Tavafla ilgili fıkralar ve hatıralar:

Malum olduğu üzere Kâbe, ilk olarak Hz. İbrahim tarafından inşa edilmiş, Allah'ın yeryüzünde işaret ettiği önemli bir noktadır. Hacı adayları, hac vazifesini yerine getirirken Kâbe-i Muazzama'nın etrafında salâvat-ı şerife getirilerek, dualar ederek Kâbe'nin etrafında yedi kere dönüp Kâbe'yi tavaf ederler. Tavaf, kâinat nizamını sembolize eder. Malum olduğu gibi kâinattaki bütün gezegenler, ezelden ebede kadar bir dönüş içindedirler. Harem'in etrafında da dönmekle inananların, asıl merkeze bağlılığı ve aşkı sembolize edilmektedir. İnsanların bu şuurla tavafını idrak etmesi gerekir. Ne var ki üzücü de olsa tavaf sırasında biganelikten, bihaberlikten ve cahillikten dolayı birtakım komik sahneler karşımıza çıkabilmektedir. Tespit edebildiğimiz fıkralar da bunun tezahürü olarak ortaya çıkmıştır.

³ Bu hatıra Kasım Demir'den alınmıştır.

⁴ Bu hatıra Kasım Demir'den alınmıştır.

14. *Karı-koca tavaf yaptıktan sonra tavaf namazını da kılar. Ardından adam ellerini kaldırıp dua eder.*

-Ya Rabbi! Sana kulluk edemiyoruz. Sen günahlarımızı affeyle. Sen ibadetlerimizi kabul eyle. Hacc'ımızı kabul eyle...

Bunu duyan hanımı:

-Tabi kabul edecek; o kadar para harcadık, der.

15. *Doğulu vatandaşlardan birisi, tavaf sonrasında dua ederken;*

-Ya Rabbi! Hasso'ya 100 koyun 50 inek ver, der.

Yanındaki niye kendisi için değil de komşusu için istekte bulunduğunu sorar. O vakit;

-Allah, benim nasıl bir hıncır olduğumu bilir, bana vermez. Hasso, saf adam, ona verir, ben de ondan çalarım, der.

16. *Birçok hastalığı olan birisi, tavaftan sonra tavaf namazını kılar, ellerini açıp;*

-Ya Rabbi! Siyatiklerime derman ver. Kalbimin, midemin, romatizmalarımın, böbreklerimin, başımın ağrısını kaldır, diye sekiz-on hastalığının şifası için Allah'a dua eder.

Bunları duyan yanındaki hacı, elini yumruk yapıp onun omuzuna vurarak;

-Allah'ı uğraştırıp durma yahu! Senin hastalıklarını düzeltinceye kadar üç adam daha yaratır, der.

17. *Gençliği hızlı geçen bir Kâbe'de dua ederken, ellerini açıp;*

-Allah'im! Durum bildiğin gibi değil! Beni affet, der..

18. *Harem'in çok tenha olduğu bir sırada bir hacı adayı, bir yandan tavafını yapar, bir yandan da dua eder.*

-Ya Rabbi! Kalabalık bastırmadan benim günahlarımı affet.

19.. *Tortumlu tavaf sırasında gökyüzüne bakmış, ayı görür;*

-Aynı bizim oradaki ay yahu, der.

20. *Bir hacı, Hacerü'l-Esved'e dokunmak isterken kalabalık yüzünden bunu başaramaz. İkinci denemesi yine başarısız olur. Üçüncüsünde tam dokunacakken arkasından birisi saçından tutup çeker. O da;*

-Bırakın lan! Hepinizin geçmişini ... diyerek küfreder.

21. *Erzurumlu, tavafını yaptıktan sonra mültezemin karşısına geçer;*

-Hey mübarek! Gözün hacı görsün." der.

22. Gençliği yıllarca hırsızlık yapmakla geçen birisi yaptıklarından pişmanlık duyar ve Hacca gider. Tavafını yaparken yerde kabarık bir cüzdan görür. "Alsam mı, almasam mı?" diye düşünür. Sonunda eski alışkanlığı nükseder ve

-Adaaam! Nasıl olsa bir daha gelirim, diyerek eğilip yerden cüzdanı alır, kuşağının arasına sokar.

23. Bir Anadolu kadını tavaf sırasında yanındakine Peygamberimizi kastederek;
-Mübarek burada mı yatıyor, der.

D. Şeytan taşlama ile ilgili fıkralar ve hatıralar:

Sohbetler sırasında hac söz konusu edildiğinde ilk olarak tavaf, Arafat ve şeytan taşlama akla gelir. Küçük taşlarla sembolik olarak icra edilen Şeytan taşlama ritüelini, reel boyutlara taşımak cahillikten başka bir şey değildir. Hacı adayı bunun; kötülüğe, riyakârlığa, düşmanlığa, buğza ve kine mesafeli durmak anlamına geleceği şuurlunda olmalıdır. Hâlbuki durum öyle değildir. Şeytan taşlama hadisesine bağlı olarak anlatılanlarla baktığımızda trajikomik bir tablo ile karşılaşırız.

24. Uyanık, üçkâğıtçı birisi Hacca gider. Dönüşte,
-Şeytan da taşladın mı, diye sorarlar.
-Tabi taşladım, der.
-Adam kardaşını taşlar mı, derler.

25. Şeytani büyük taşlarla taşıyan hacıya;
-Niye böyle büyük taşlar atıyorsun, küçük taşlar atacaksın, deyince o da şöyle cevap verir:
-Karışma sen. O değil mi beni yoldan çıkararan.

26. Oğlu, Türkiye'den cep telefonu ile babasına sorar;
-Baba nasılsın? Ne yapıyorsun, der.
Babası cevap verir:
-Oğlum! Geceyi Mina'da geçirdik. Şimdi de mübareği taşlamaya gidiyoruz.

27. Hacılar, şeytan taşlarken küçük taşlar atarken, birisi iri iri taşlar atarlar. Ona niçin iri taşlar attığı sorulduğunda;
-Öbür dünyada nere gideceğimiz belli değil! Bakarsın cehenneme gideriz, şeytanı kızdırmayalım, der.

28. Mekke'de bir meseleye canı sıkılan hacı, tam küfredeceği zaman karşısında şeytanı görür gibi olur.
-Bana bak Şeytan! Elli yıldır bir dediğini iki etmedim. Bırak da şurada Hacı olayım."

29. *Bir hacıya;*

-Milyonlarca adam bir olup şeytanı taşlarken, akli her şeye yeten şeytan bu kadar adamın taşı altında niye durdu acaba, diye sorar.

Hacı;

-Oğul ben şeytanı yanlış yerde taşlamışım. Bilseydim gelip seni aşıladım, der.

E. Ravza-yı Mutahhara ile ilgili fıkralar ve hatıralar:

“Bahçe, Cennet bahçesi” anlamına gelen Ravza Medine’dedir ve 200 m2 lik bir alana sahiptir. Peygamberimiz orada metfundur. Hacca gidenler hac ibadetinden önce veya sonra Mescid-i Nebî’yi ziyaret ederler ve orada 40 vakit namaz kılarlar. Peygamberimiz; "Evimle minberim arası, Cennet bahçelerinden bir bahçedir" demiş ve Mescid-i Haram, Mescid-i Nebevî ve Mescid-i Aksâ’nın Müslümanlar için en önemli mescitler olduğunu söylemiştir. “Benim şu mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram dışında, diğer mescitlerde kılınan bin namazdan (sevap yönüyle) daha hayırlıdır" buyurmuştur.⁵ Müminlerdeki Hz. Muhammed sevgisine bağlı olarak ortaya çıkan duygu yoğunluğu Ravza’da doruğa çıkar. Peygamber sevgisi yüreklere işler, öyleki insanın aklını başından alır ve buna bağlı olarak da birtakım komik hadiseler vuku bulabilmiştir.

30. *Hacı’nın birisi, Ravza-yı Mutahhara’da bir kişinin öğle, ikindi ve akşam namazı vaktinde aynı yerde oturduğunu fark eder. Saatlerce aynı yeri işgal etmenin kul hakkına girdiğini düşünerek üçüncü gün oturan adamın kışma bir tekme vurarak;*

-Kalk lan buradan! Babanın peygamberi mi? Biraz da biz oturalım, demiş.

31. *Geçmişte ağzı küfürlü birisi Ravza-yı Mutahhara’da, Peygamber sevgisi ile o kadar kendinden geçmiştir ki demir parmaklığa yaslanıp hıçkırır, ağlar. Daha fazla kendisini tutamaz;*

-Ya Resulullah! Seni de, seni yaratana da sevmeyenin geçmişini, sülâlesini s...." der.

F. Hac dönüşü ilgili fıkralar ve hatıralar:

Hac yukarıda işaret ettiğimiz gibi yorucu ve zahmeti fazla olan bir ibadettir. Hacdən dönenlerin zayıf, güçsüz ve enerjisi az olmalarının sebebi bundan dolayıdır. Hacılar, hacda yaşadıklarını, heyecanla ve coşku ile anlatırlar. Tabi meseleye kendi zaviyelerinden bakarlar. Bu, cahil ve şuursuz olarak hacca gidip dönenlerde daha fazladır. Anlatılara bağlı olarak birtakım tuhafıklar ve gülünçler ortaya çıkar.

⁵ M. Asım Köksal, *Hz. Muhammed ve İslâmiyet*, İstanbul, 1982, C. V, s. 339-343.

32. XX. Yüzyılın başlarında iken Terekeme'nin birisi Hacca gider. Gidip gelmesi beş ay kadar sürer. Kilolu biri iken, 50-55 kilo ile geri döner. Derler ki;

-Ay Lele, n'olupsan? Mum kimi incelipsen.

-Leleniz bir poktur yedi, der.

33. Doğulu vatandaşlardan birisi Hac ibadetini yapıp geldikten sonra ona ne yaptığını sormuşlar. Hacı da;

-Hacılar Arafat'ta dua ederken kimi köle, kimi cariye azat etti. Ben de Allah rızası için karım Fatma'yı orada boşadım, azat ettim, demiş.⁶

34. Sivaslı hacdan gelen bir dededen Haccın nasıl olduğunu anlatmalarını istediklerinde;

-Milyonlarca adam. Ben diyeyim 2 milyon, siz deyin 3 milyon. İğne atsanız yere düşmüyor. Hele hep bir ağızdan "Lebbeyk Lebbeyk!" demiyorlar mı, adamı dinden imandan ediyorlar!.." der.

35. Bir köylü Hac'dan döndükten sonra, köy odasında her gün sözü bir şekilde Hicaz konusuna getirir, oradaki bir hatırasını anlatır.

Bir, üç, beş derken köylüler bundan usanırlar.

-Hacı ağa! Sen münasebetli münasebetsiz durmadan Hicaz lâfı edip duruyorsun. Bizim de kendimize göre lâfımız var, bir daha böyle yapma, derler.

Ancak hacı huyundan vazgeçmez. O vakit köylüler buna temiz bir sopa çekerler. Hacı, dayaktan bayılır, yüzüne su serpip ayıktırırlar. Hacı, kendine gelince ;

-Böyle, bir de Hicaz yolunda olduydu, diye söze başlar.⁷

36. Hiç bir ön bilgi almadan hacca giden birine memleketine döndüğünde;

-Orada ne yaptın, derler.

-Hamamdaki tellaklar gibi geyindik. Kâbe'nin etrafında dolandık durduk. Kalafat'a çıktık, "Kelebek Kelebek!" deyip durduk, der.

37. Türkiye'ye gelen hacıya izlenimlerini sorarlar:

-Vallahi demiş ezanları tamam, namazları tamam anladık da, konuşurken işi karıştırıyorlar, der.

38. Ağustos ayında Hacca giden Sivaslı bir hacı hatırasını anlatırken;

-Bir sıcak bir sıcak ki sormayın gitsin. Adamın ağzı kuruyor damağı damağına yapıyor. Allah, kanımı içen düşmanımı oraya düşürmesin, der.

39. Hac'dan gelen kişiye sorarlar;

⁶ Sait Uğur, *İçel Folkloru*, Ankara, 1947, Ülkü Basımevi CHP Halkevi Yayınları Millî Kültür Araştırmaları, C. 1, s. 18.

⁷ Sait Uğur, *İçel Folkloru*, Ankara, 1947, Ülkü Basımevi CHP Halkevi Yayınları Millî Kültür Araştırmaları, C. 1, s. 24.

-Orada ne yaptın?

-Şeytan taşladık.

-Bunun için oraya kadar niye gittin yahu? Burada Reşit Emmi'yi taşlasaydınız ya!

G. Haccı yaşayabilme ile ilgili fıkralar ve hatıralar:

Haccı yaşayabilme, hac ibadetinin göz ardı edilen ancak önemli tarafı olan şeklidir. "Hacı olmak, sadece mübarek toprakları görüp gelmek midir, yoksa Allah'ın arzu ettiği anlamda yaşayan bir kul olmak mıdır?" Allah indinde makbul hacı, ömrünün sonuna kadar sözü ile davranışıyla ve yaşantısıyla örnek bir şekilde yaşayan kişidir. Hac ibadetini yapan binlerce kişi bunun idrakindedir ve hacılığı bihakkın yerine getirir. Bunun aksine davranış sergileyen kişiler de yok değildir. İşin ilginç tarafı da olumlu binlerce örnek bir kenarda tutulur ve olumsuz örnekler ön plana çıkarılır. Aşağıda kaydettiğimiz anlatmalar da bunlardan bazılarıdır.

40. Bir adam bir çocuğu döver. Çocuk;

-Hacı baba, beni dövme, merhamet et, der.

Adam;

-Benim hacı olduğumu nereden bildin, der.

Çocuk da;

-Merhametsiz olduğundan, diye cevap verir.⁸

41. Uzun yıllar içkili âlemlerinde olan iki Abdal, para biriktirip hacca giderler. Döndükten birkaç yıl sonra konuşurlarken biri diğerine;

-Sen bir büyük rakı alsan, ben de bir güllük (hindi) alsam. Şöyle Ağbayır'a doğru gitsek, iyice bir kafayı bulsak, der.

Diğeri;

-Kudurdun mu lan sen? Bir de hacısın, der.

Önceki hacı;

-Hacı olunca ne olmuş, kim göreceksan, der.

Arkadaşı;

-Hiç kimse görmese, Allah görür, der.

Bunu üzerine içki teklif eden Abdal der ki:

-Allah görse ne olur! Gelip de Uzunçarşı'da anlatacak değil ya!

42. Alkolik birisi alkölü bırakır, hacca gider. Hacdan döndükten sonra da artık içki içmez. Birgün içki içenlerin masanın kenarına oturur. Eğlencenin zevkin koyulduğu bir sıra iştaha gelir; canı içki içmek ister.

⁸ Sait Uğur, a.g.e., s. 27.

-Aaaaam! Parasıyla değil mi? Hacca bir daha giderim, deyip yeminini ve haclığını bozar, içmeye başlar.

SONUÇ

Ele alınan başlıklar çerçevesinde kaydedilen fıkra ve hatıralar bizlere bazı mesajlar vermektedir. Doğru, güzel ve mükemmel söz ve davranışlar zaten arzu edilen unsurlardır. Bu bakımdan onlar dikkat çekmez. Komik, saçma ve hatta absürt olan örnekler göze batan unsurlardır ve zaten insanların alması gereken ders de bu çerçevede verilir Onu için fıkralar yaşantımızın vazgeçilmez parçasıdır. Meseleye bu zaviyeden baktığımızda çoğunluğu tarafımızdan derlenen hac hatıraları ve fıkralarının bizlere sundukları fotoğrafı şu şekilde okumamız gerekir:

*Türk hacı adaylarında öne çıkan en önemli unsur cahilliklerdir. Neyin, niçin, nasıl yerine getirileceğini, inandıkları değerlerin ne gibi manalar taşıdıklarını bilmemektedirler.

*Kimi hacılar yetkili kişilerin ikazlarını kale almayıp alışkanlıklarına devam edebilmektedirler.

*Hacca gidenlerin bir kısmının belirgin durumda saflıkları vardır. Bu da sonunda tasvip görmeyen neticelere yol açabilmektedir.

*Hacı adayları dini bütün Müslüman olma ve hac ibadeti şuurundan yoksundurlar. Bazıları kötü alışkanlıklarını hacca gidip geldikten sonra terk edememişlerdir. Gerek hac ibadeti sırasında gerekse hac sonrası sosyal hayatlarında haccın anlamına uygun bir hayat tarzı sergileyememişlerdir.

*Türkçenin kullanımıyla ilgili birtakım problemler vuku bulabilmiştir.

• * * *